

Nadodrzański Oddział Straży Granicznej

<https://www.nadodrzański.strazgraniczna.pl/nad/cudzoziemcy/zatrudnianie-cudzoziemc/8171,Praca-cudzoziemca-w-Polsce.html>
2022-01-19, 15:33

Praca cudzoziemca w Polsce

17.11.2010

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady i tryb wykonywania pracy przez cudzoziemców na terytorium Polski jest ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2013 r. poz. 674 z późn. zm.) zwanej dalej ustawą o promocji zatrudnienia. Istotnym aktem prawnym jest także ustawa z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2012 r. poz. 769) zwana dalej ustawą o skutkach powierzania pracy. Natomiast podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uregulowane zostało w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 672 z późn. zm.) zwanej dalej ustawą o swobodzie działalności.

Zgodnie z definicją określoną w art. 2 ust. 1 pkt. 22a ustawy o promocji zatrudnienia powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi, który nie jest uprawniony do wykonywania pracy w rozumieniu art. 87 ust. 1 lub nie posiada zezwolenia na pracę, nie będąc zwolnionym na podstawie przepisów szczególnych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, lub którego podstawa pobytu nie uprawnia do wykonywania pracy, lub który wykonuje pracę na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę, z zastrzeżeniem art. 88f ust. 1a-1c, lub który wykonuje pracę na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 114, art. 126, art. 127 lub art. 142 ust. 3, z zastrzeżeniem art. 119 i art. 135 ust. 3 ustawy o cudzoziemcach, lub bez zawarcia umowy o pracę albo umowy cywilnoprawnej w wymaganej formie oznacza powierzenie cudzoziemcowi nielegalnego wykonywania pracy.

Z kolei nielegalne wykonywanie pracy przez cudzoziemca zostało zdefiniowane jako wykonywanie pracy przez cudzoziemca, który nie jest uprawniony do wykonywania pracy w rozumieniu art. 87 ust. 1 lub nie posiada zezwolenia na pracę, nie będąc zwolnionym na podstawie przepisów szczególnych z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę, lub którego podstawa pobytu nie uprawnia do wykonywania pracy, lub który wykonuje pracę na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pracę, z zastrzeżeniem art. 88f ust. 1a-1c, lub który wykonuje pracę na innych warunkach lub na innym stanowisku niż określone w zezwoleniu na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 114, art. 126, art. 127 lub art. 142 ust. 3, z zastrzeżeniem art. 119 i art. 135 ust. 3 ustawy

o cudzoziemcach.

Przeprowadzanie kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom należy do ustawowych zadań Straży Granicznej określonych w art. 1 ust. 2 pkt 13a ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1402)

Nielegalne wykonywanie pracy przez cudzoziemca, jak również podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej niezgodnie z przepisami obowiązującymi w tym zakresie w Polsce niesie ze sobą określone skutki prawne, zarówno dla cudzoziemca, jak i podmiotu powierzającego mu tę pracę.

W przypadku cudzoziemca skutkiem będzie zobowiązanie go do powrotu w drodze decyzji administracyjnej. Podkreślić trzeba, że przepis art. 302 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach (Dz.U. z 2013 r. poz. 1650 z późn. zm.) określający przesłanki do zobowiązania cudzoziemca do powrotu ma charakter obligatoryjny i nie mieści się w ramach tzw. uznania administracyjnego. Zatem w przypadku zaistnienia przesłanki wymienionej w art. 302 ust. 1 pkt 4 lub 5 ustawy o cudzoziemcach, tj. stwierdzenia przez organ uprawniony do kontroli faktu, że cudzoziemiec wykonuje lub wykonywał pracę bez wymaganego zezwolenia na pracę lub zarejestrowanego w powiatowym urzędzie pracy oświadczenia pracodawcy o zamiarze powierzenia mu wykonywania pracy, lub został ukarany karą grzywny za nielegalne wykonywanie pracy, albo podjął działalność gospodarczą niezgodnie z przepisami obowiązującymi w tym zakresie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, organ właściwy do wydania cudzoziemcowi decyzji o zobowiązaniu do powrotu jest zobligowany do wydania cudzoziemcowi decyzji nakazującej powrót. Ponadto, zgodnie z art. 337 ust. 3 ustawy o cudzoziemcach, w przypadku wydania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu na podstawie art. 302 ust. 1 pkt 4 ustawy o cudzoziemcach, w której nie określono terminu dobrowolnego powrotu, lub w przypadku przymusowego wykonania tej decyzji, koszty związane z wydaniem i wykonaniem decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu ponosi podmiot powierzający wykonywanie pracy lub pełnienie określonej funkcji.

Należy także nadmienić, że oprócz zastosowania wymienionych wyżej sankcji administracyjnych, w przypadku stwierdzenia w toku kontroli naruszenia przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, organ dokonujący kontroli występuje z wnioskiem do właściwego sądu rejonowego o ukaranie osób odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości. Sankcje karne zostały określone w art. 120 ustawy o promocji zatrudnienia, tj.

1. Kto powierza cudzoziemcowi nielegalne wykonywanie pracy podlega karze grzywny nie niższej niż 3000 zł.
2. Cudzoziemiec, który nielegalnie wykonuje pracę, podlega karze grzywny nie niższej niż 1000 zł.

3. Kto za pomocą wprowadzenia cudzoziemca w błąd, wyzyskania błędu, wykorzystania zależności służbowej lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania doprowadza cudzoziemca do nielegalnego wykonywania pracy, podlega karze grzywny do 10 000 zł.
4. Kto żąda od cudzoziemca korzyści majątkowej w zamian za podjęcie działań zmierzających do uzyskania zezwolenia na pracę lub innego dokumentu uprawniającego do wykonywania pracy, podlega karze grzywny nie niższej niż 3000 zł.
5. Kto za pomocą wprowadzenia w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania doprowadza inną osobę do powierzenia cudzoziemcowi nielegalnego wykonywania pracy, podlega karze grzywny do 10 000 zł.
6. Kto nie dopełnia obowiązku, o którym mowa w art. 88i, podlega karze grzywny nie niższej niż 100 zł.

Zgodnie z art. 120 a ustawy o promocji zatrudnienia podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi nieposiadającemu ważnej wizy lub innego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie podlega karze za wykroczenie określone w art. 120 ust. 1 jeżeli spełnił łącznie następujące warunki:

1. wypełnił obowiązki, o których mowa w art. 2 i art. 3 ustawy z dnia 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. poz. 769), chyba że wiedział, że przedstawiony dokument uprawniający do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej został sfałszowany;
2. zgłosił cudzoziemca, któremu powierzył wykonywanie pracy, do ubezpieczeń społecznych, o ile obowiązek taki wynika z obowiązujących przepisów.

Ponadto w ustawie o skutkach powierzania pracy zostały określone sankcje za powierzanie wykonywania pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, tj.:

Art. 9. 1. Kto powierza, w tym samym czasie, wykonywanie pracy wielu cudzoziemcom przebywającym bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

2. Tej samej karze podlega, kto powierza wykonywanie pracy małoletniemu cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Karze określonej w ust. 1 podlega, kto w związku prowadzoną działalnością gospodarczą uporczywie powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 10. 1. Kto powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w warunkach szczególnego wykorzystania, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Tej samej karze podlega, kto powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będącemu pokrzywdzonym przestępstwem określonym w art. 189a § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.).

3. Przez warunki szczególnego wykorzystania, o których mowa w ust. 1, rozumie się warunki pracy osoby lub osób, którym powierzono wykonywanie pracy z naruszeniem prawa, uchylające godności człowieka i rażąco odmienne, w szczególności ze względu na płeć, w porównaniu z warunkami pracy osób, którym powierzono wykonywanie pracy zgodnie z prawem, wpływające zwłaszcza na zdrowie lub bezpieczeństwo osób wykonujących pracę.

Art. 11. 1. Kto uporczywie powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi przebywającemu bez ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w przypadku gdy praca ta nie ma związku z prowadzoną przez powierzającego wykonywanie pracy działalnością gospodarczą, podlega karze grzywny do 10 000 zł.

2. Podżeganie i pomocnictwo do czynu, o którym mowa w ust. 1, są karalne.

Sankcje karne za podjęcie oraz prowadzenie przez cudzoziemca działalności gospodarczej niezgodnie z przepisami obowiązującymi w tym zakresie w Polsce zostały określone w art. 601 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2013 r. poz. 482 z późn. zm.), tj.

§ 1. Kto wykonuje działalność gospodarczą bez wymaganego zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej, wpisu do rejestru działalności regulowanej lub bez wymaganej koncesji albo zezwolenia, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto nie dopełnia obowiązku zgłaszania do ewidencji działalności gospodarczej zmian danych objętych wpisem.

Szczegółowe informacje dotyczące warunków, jakie musi spełnić cudzoziemiec oraz pracodawca powierzający mu wykonywanie pracy zamieszczone są na stronach internetowych m.in. Państwowej Inspekcji Pracy oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

www.mpips.gov.pl

www.pip.gov.pl

1. WARUNKI PODJĘCIA LEGALNEJ PRACY PRZEZ CUDZOZIEMCA NA TERYTORIUM RP

1.1. Podstawowe definicje

1.2. Wymóg posiadania zezwolenia na pracę

1.3. Obowiązki podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi

1.4. Zwolnienia z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę

1.4.1. na podstawie ustawy

1.4.2. na podstawie rozporządzenia

1.5. Praca obywateli Republiki Armenii, Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdowy, Federacji Rosyjskiej lub Ukrainy na podstawie oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi

2. WARUNKI PODJĘCIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ CUDZOZIEMCĄ

1.1. Podstawowe definicje

W rozumieniu ustawy o promocji zatrudnienia wykonywanie pracy przez cudzoziemca oznacza (art. 2 ust. 1 pkt 40 ustawy o promocji zatrudnienia):

zatrudnienie (wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą),

wykonywanie innej pracy zarobkowej (wykonywanie pracy lub świadczenie usług na podstawie umów cywilnoprawnych, w tym umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło albo w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych) lub

pełnienie funkcji w zarządach osób prawnych, które uzyskały wpis do rejestru przedsiębiorców na podstawie przepisów o Krajowym Rejestrze Sądowym lub są spółkami kapitałowymi w organizacji.

Natomiast podmiotem powierzającym wykonywanie pracy cudzoziemcowi może być jednostka organizacyjna, chociażby nie posiadała osobowości prawnej lub osoba fizyczna, która na podstawie umowy lub innego stosunku prawnego powierza wykonywanie pracy cudzoziemcowi (art. 2 ust. 1 pkt 21b ustawy o promocji zatrudnienia).

1.2. Wymóg posiadania zezwolenia na pracę

Zezwolenie na pracę jest wymagane, jeżeli cudzoziemiec (art. 88 ustawy o promocji

zatrudnienia):

1. wykonuje pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
2. w związku z pełnieniem funkcji w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub będącej spółką kapitałową w organizacji przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres przekraczający łącznie 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy;
3. wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 30 dni w roku kalendarzowym do oddziału lub zakładu podmiotu zagranicznego albo podmiotu powiązanego, w rozumieniu ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, z pracodawcą zagranicznym;
4. wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego, nieposiadającego oddziału, zakładu lub innej formy zorganizowanej działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu realizacji usługi o charakterze tymczasowym i okazjonalnym (usługa eksportowa);
5. wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 30 dni w ciągu kolejnych 6 miesięcy w innym celu niż wskazany w pkt 2-4.

Co do zasady cudzoziemiec może wykonywać pracę na terytorium RP, jeśli posiada zezwolenie na pracę oraz legalnie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (zgodnie z art. 87 ust. 1 pkt 12 ustawy o promocji zatrudnienia):

a) na podstawie wizy, z wyjątkiem wizy wydanej w celu turystycznym (cel wydania: 01), korzystania z ochrony czasowej (cel wydania: 25), przyjazdu ze względów humanitarnych, ze względu na interes państwa lub zobowiązania narodowe (cel wydania: 19), lub

b) na podstawie zamieszczonego przez wojewodę w dokumencie podróży cudzoziemca odcisku stempla, który potwierdza złożenie w odpowiednim terminie, bez braków formalnych wniosku w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt stały lub czasowy, lub na pobyt rezydenta długoterminowego UE, jeżeli bezpośrednio przed wydaniem tych wiz był uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub

c) na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, z wyjątkiem zezwolenia w związku z okolicznością, o której mowa w art. 181 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, tj. udzielonego ze względu na okoliczności wymagające krótkotrwałego pobytu cudzoziemca na terytorium RP, lub

d) na podstawie wizy wydanej przez inne państwo obszaru Schengen, lub

e) na podstawie dokumentu pobytowego wydanego przez inne państwo obszaru Schengen,
lub

f) w ramach ruchu bezwizowego.

1.3. Obowiązki podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi

Podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi jest obowiązany żądać od cudzoziemca przedstawienia przed rozpoczęciem pracy ważnego dokumentu uprawniającego do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz jest obowiązany do przechowywania przez cały okres wykonywania pracy przez cudzoziemca kopii tego dokumentu. (art. 2 i 3 ustawy o skutkach powierzania pracy)

Podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi, od którego jest wymagane posiadanie zezwolenia na pracę, jest obowiązany do (art. 88h ustawy o promocji zatrudnienia):

1. uwzględnienia w umowie z cudzoziemcem warunków, o których mowa w art. 88c, zawartych w zezwoleniu na pracę;
2. dostosowywania, w przypadku, o którym mowa w art. 88c ust. 6, wysokości wynagrodzenia cudzoziemca do aktualnej wysokości miesięcznego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 90 ust. 7, co najmniej raz w roku;
3. zawarcia z cudzoziemcem umowy w formie pisemnej oraz przedstawienia cudzoziemcowi przed podpisaniem umowy jej tłumaczenia na język zrozumiały dla cudzoziemca;
4. przekazania cudzoziemcowi jednego egzemplarza zezwolenia na pracę, którego to zezwolenie dotyczy;
5. informowania cudzoziemca o działaniach podejmowanych w związku z postępowaniem o udzielenie lub przedłużenie zezwolenia na pracę oraz decyzjach o wydaniu, odmowie wydania lub uchyleniu zezwolenia;
6. zachowania należytej staranności w postępowaniach o zezwolenie i przedłużenie zezwolenia na pracę cudzoziemca;
7. udostępnienia podmiotom, o których mowa w art. 88f ust. 3, na ich wniosek

dokumentów potwierdzających wypełnienie obowiązków określonych w pkt 1-6, sporządzonych w języku polskim lub przetłumaczonych na język polski.

W stosunku do cudzoziemca pełniącego funkcję w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub będącej spółką kapitałową w organizacji, nie stosuje się pkt 1-3.

W przypadkach, o których mowa w art. 88 pkt 3-5, w sytuacji odmowy udzielenia, uchYLENIA zezwolenia na pracę lub gdy cudzoziemiec przestał spełniać warunki określone w art. 87, podmiot powierzający wykonywanie pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany niezwłocznie odwołać cudzoziemca z delegacji.

W przypadku stwierdzenia niedopełnienia wymienionych wyżej obowiązków, podmiot powierzający wykonywanie pracy przez cudzoziemca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego dokonania czynności, o których mowa a art. 88h ust. 1-3 ustawy o promocji zatrudnienia;
- 2) wypłacenia cudzoziemcowi zaległego wynagrodzenia za okres wykonywanej pracy w wysokości zgodnej z zawartą we wniosku o wydanie zezwolenia na pracę oraz opłacenia związanych z nim składek na ubezpieczenie społeczne i zaliczek na podatek dochodowy.

1.4.1. Zwolnienia z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę na podstawie ustawy

Do wykonywania pracy w Polsce bez zezwolenia uprawniony jest cudzoziemiec, jeżeli:

(art. 87 ust. 1 pkt 1-11 ustawy o promocji zatrudnienia)

1. posiada status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej;
 2. udzielono mu ochrony uzupełniającej w Rzeczypospolitej Polskiej;
 3. posiada zezwolenie na pobyt stały w Rzeczypospolitej Polskiej;
 4. posiada zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 4a) posiada zgodę na pobyt ze względów humanitarnych;
5. posiada zgodę na pobyt tolerowany w Rzeczypospolitej Polskiej;

6. korzysta z ochrony czasowej w Rzeczypospolitej Polskiej;
7. jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
8. jest obywatelem państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego, nienależącego do Unii Europejskiej;
9. jest obywatelem państwa niebędącego stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, który może korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umowy zawartej przez to państwo ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi;
10. jest członkiem rodziny cudzoziemca, o którym mowa w pkt 7-9, lub jest zstępnym małżonka tego cudzoziemca, w wieku do 21 lat lub pozostającym na utrzymaniu tego cudzoziemca lub jego małżonka lub jest wstępnym tego cudzoziemca lub jego małżonka, pozostającym na utrzymaniu tego cudzoziemca lub jego małżonka;
11. jest osobą, o której mowa w art. 19 ust. 2-3 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 144, poz. 1043, z późn. zm.);

11a) posiada zezwolenie na pobyt czasowy i pracę (art. 114 ust. 1, art. 126 ustawy o cudzoziemcach), zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji (art. 127 ustawy o cudzoziemcach) lub zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej (art. 142 ust. 3 ustawy o cudzoziemcach) - na warunkach określonych w tym zezwoleniu.

Ponadto z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę zwolniony jest cudzoziemiec, który:
(art. 87 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia):

1. posiada w Rzeczypospolitej Polskiej zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 144, art. 151 ust. 1 lub 2, art. 158 ust. 2 pkt 1 lub 2, art. 161 ust. 2, art. 176 lub art. 186 ust. 1 pkt 3 lub 4 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
2. posiada zezwolenie na pobyt czasowy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

udzielone w związku z zawarciem związku małżeńskiego oraz jest małżonkiem obywatela polskiego lub cudzoziemca, o którym mowa w pkt 1 lub cudzoziemca posiadającego w RP status uchodźcy, zezwolenie na pobyt stały, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zgodę na pobyt ze względów humanitarnych, zgodę na pobyt tolerowany, korzystającego z ochrony czasowej lub ochrony uzupełniającej w RP;

3. posiada zezwolenie na pobyt czasowy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz jest zstępnym w wieku do 21 lat obywatela polskiego lub cudzoziemca, o którym mowa w pkt 1 i 2 oraz ust. 1 pkt 1-6, lub cudzoziemca posiadającego w RP status uchodźcy, zezwolenie na pobyt stały, zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zgodę na pobyt ze względów humanitarnych, zgodę na pobyt tolerowany, korzystającego z ochrony czasowej lub ochrony uzupełniającej w RP;
4. posiada zezwolenie na pobyt czasowy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielone na podstawie art. 159 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach;
5. przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zamieszczonego przez wojewodę w dokumencie podróży cudzoziemca odcisku stempla, który potwierdza złożenie w odpowiednim terminie, bez braków formalnych wniosku w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt stały lub czasowy, lub na pobyt rezydenta długoterminowego UE, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku był zwolniony z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę na podstawie pkt 1-4;
6. posiada ważną Kartę Polaka;
7. ubiega się o nadanie statusu uchodźcy lub jest małżonkiem, w imieniu którego został złożony wniosek o nadanie statusu uchodźcy, pod warunkiem posiadania zaświadczenia wydanego na podstawie art. 36 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
8. jest uprawniony do przebywania i wykonywania pracy na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależącego do Unii Europejskiej lub Konfederacji Szwajcarskiej, który jest zatrudniony przez pracodawcę mającego siedzibę na terytorium tego państwa oraz czasowo delegowany przez tego pracodawcę w celu świadczenia usług na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

9. w stosunku do którego umowy międzynarodowe lub odrębne przepisy dopuszczają wykonywanie pracy bez konieczności posiadania zezwolenia.

1.4.2. Zwolnienia z obowiązku posiadania zezwolenia na pracę na podstawie rozporządzenia

Dodatkowe przypadki, kiedy cudzoziemiec może wykonywać pracę bez zezwolenia określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę (Dz. U. z 2011 r. Nr. 155, poz. 919 z późn. zm.), zgodnie z którym wykonywanie pracy przez cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez zezwolenia na pracę jest dopuszczalne w przypadku cudzoziemców:

1. prowadzących szkolenia, biorących udział w stażach zawodowych, pełniących funkcję doradczą, nadzorczą lub wymagającą szczególnych kwalifikacji i umiejętności w programach realizowanych w ramach działań Unii Europejskiej lub innych międzynarodowych programach pomocowych, także w oparciu o pożyczki zaciągnięte przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej;
2. w stosunku do których umowy międzynarodowe, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, dopuszczają wykonywanie pracy bez zezwolenia na pracę;
3. będących nauczycielami języków obcych, którzy wykonują pracę w przedszkolach, szkołach, placówkach, ośrodkach, zakładach kształcenia nauczycieli lub kolegiach, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, lub w Ochotniczych Hufcach Pracy;
4. będących członkami sił zbrojnych lub personelu cywilnego, którzy wykonują pracę w międzynarodowych strukturach wojskowych znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, lub będących cudzoziemcami delegowanymi do wdrażania programów zbrojeniowych realizowanych na podstawie umów, których Rzeczpospolita Polska jest stroną;
5. będących stałymi korespondentami zagranicznych środków masowego przekazu, którym została przyznana, na wniosek redaktora naczelnego zagranicznej redakcji lub agencji, akredytacja ministra właściwego do spraw zagranicznych, jednak tylko w zakresie zawodowej działalności dziennikarskiej wykonywanej na rzecz tej redakcji lub agencji;

6. wykonujących indywidualnie lub w zespołach, trwające do 30 dni w roku kalendarzowym, usługi artystyczne;
7. wygłaszających, do 30 dni w roku kalendarzowym, okazjonalne wykłady, referaty lub prezentacje o szczególnej wartości naukowej lub artystycznej, jeżeli zachowują miejsce stałego pobytu za granicą;
8. będących sportowcami wykonującymi, do 30 dni w roku kalendarzowym, pracę dla podmiotu mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z zawodami sportowymi;
9. wykonujących pracę w związku z wydarzeniami sportowymi rangi międzynarodowej, skierowanych przez odpowiednią międzynarodową organizację sportową;
10. będących duchownymi, członkami zakonów lub innymi osobami, którzy wykonują pracę w związku z pełnioną funkcją religijną, w kościołach i związkach wyznaniowych oraz krajowych organizacjach międzykościelnych, których status uregulowany jest umową międzynarodową, przepisami o stosunku Państwa do kościoła lub innego związku wyznaniowego, lub które działają na podstawie wpisu do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych, ich osobach prawnych lub jednostkach organizacyjnych, a także którzy wykonują pracę w ramach pełnienia funkcji religijnej w innych podmiotach, na podstawie skierowania przez właściwy organ kościoła lub innego związku wyznaniowego albo jego osoby prawnej;
11. będących studentami studiów stacjonarnych odbywanych w Rzeczypospolitej Polskiej - w miesiącach: lipiec, sierpień i wrzesień;
12. będących studentami, którzy wykonują pracę w ramach odbywania staży zawodowych, do których odbywania kierują organizacje będące członkami międzynarodowych zrzeszeń studentów;
13. będących studentami, którzy wykonują pracę w ramach współpracy publicznych służb zatrudnienia i ich zagranicznych partnerów, jeżeli potrzeba powierzenia cudzoziemcowi wykonywania pracy jest potwierdzona przez właściwy organ zatrudnienia;

14. będących studentami szkół wyższych lub uczniami szkół zawodowych, skierowanymi do odbycia, w okresie nieprzekraczającym sześciu miesięcy w roku kalendarzowym, praktyk zawodowych przewidzianych regulaminem studiów lub programem nauczania, zorganizowanych w ramach umowy pomiędzy zagraniczną szkołą wyższą lub zawodową a pracodawcą, zarejestrowanej w powiatowym urzędzie pracy właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę pracodawcy;
15. będących studentami szkół wyższych lub uczniami szkół zawodowych w państwach członkowskich Unii Europejskiej lub państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii Europejskiej lub Konfederacji Szwajcarskiej, którzy wykonują pracę w ramach praktyk zawodowych przewidzianych regulaminem studiów lub programem nauczania, pod warunkiem uzyskania skierowania na taką praktykę ze szkoły wyższej lub zawodowej;
16. uczestniczących w programach wymiany kulturalnej lub edukacyjnej, programach pomocy humanitarnej lub rozwojowej lub programach wakacyjnej pracy studentów, zorganizowanych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy;
17. będących absolwentami polskich szkół ponadgimnazjalnych, stacjonarnych studiów wyższych lub stacjonarnych studiów doktoranckich na polskich uczelniach, w instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk lub instytutach badawczych działających na podstawie przepisów o instytutach badawczych;
18. wykonujących pracę jako pracownicy naukowcy w podmiotach, o których mowa w przepisach o instytutach badawczych;
19. delegowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez pracodawcę zagranicznego, jeżeli zachowują oni miejsce stałego pobytu za granicą, na okres nieprzekraczający 3 miesięcy w roku kalendarzowym, w celu:
 1. wykonywania prac montażowych, konserwacyjnych lub naprawy, dostarczonych kompletnych technologicznie urządzeń, konstrukcji, maszyn lub innego sprzętu, jeżeli pracodawca zagraniczny jest ich producentem,
 2. dokonania odbioru zamówionych urządzeń, maszyn, innego sprzętu lub

części, wykonanych przez przedsiębiorcę polskiego,

3. przeszkolenia pracowników pracodawcy polskiego będącego odbiorcą urządzeń, konstrukcji, maszyn lub innego sprzętu, o których mowa w lit. a, w zakresie jego obsługi lub użytkowania,
4. montażu i demontażu stoisk targowych, jak i opieki nad nimi, jeżeli wystawcą jest pracodawca zagraniczny, który deleguje ich w tym celu;

20. wykonujących pracę na rzecz posłów do Parlamentu Europejskiego w związku z pełnioną funkcją;

21. uprawnionych na zasadach określonych w aktach prawnych wydanych przez organy powołane na mocy Układu ustanawiającego stowarzyszenie między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Turcją, podpisanego w Ankarze dnia 12 września 1963 r. (Dz. Urz. WE L 217 z 29.12.1964, str. 3687; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 11, t. 11, str. 10);

22. będących obywatelami Republiki Armenii, Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdowy, Federacji Rosyjskiej lub Ukrainy, wykonującymi pracę przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy, niezależnie od liczby podmiotów powierzających im wykonywanie pracy, na podstawie umowy zawartej w formie pisemnej, jeżeli przed podjęciem przez cudzoziemca pracy powiatowy urząd pracy, właściwy ze względu na miejsce pobytu stałego lub siedzibę podmiotu powierzającego wykonywanie pracy, zarejestrował pisemne oświadczenie tego podmiotu o zamiarze powierzenia wykonywania pracy temu cudzoziemcowi, określające nazwę zawodu, miejsce wykonywania pracy, datę rozpoczęcia i okres wykonywania pracy, rodzaj umowy stanowiącej podstawę wykonywania pracy oraz wysokość wynagrodzenia brutto za pracę, informujące o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych w oparciu o lokalny rynek pracy oraz o zapoznaniu się z przepisami związanymi z pobytem i pracą cudzoziemców.

1.5. Praca obywateli Republiki Armenii, Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdowy, Federacji Rosyjskiej lub Ukrainy na podstawie oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi

Jedną z najczęściej wykorzystywanych możliwości powierzenia wykonywania pracy

cudzoziemcowi bez konieczności posiadania zezwolenia jest wymienione powyżej w pkt. 22 oświadczenie o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi.

Jednakże wybierając tego rodzaju formę powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi należy pamiętać o kilku bardzo istotnych elementach, które muszą być spełnione łącznie, a mianowicie pracę na podstawie oświadczenia mogą podjąć tylko i wyłącznie:

obywatele Republiki Armenii, Republiki Białoruś, Republiki Gruzji, Republiki Mołdowy, Federacji Rosyjskiej lub Ukrainy

w okresie nieprzekraczającym sześciu miesięcy w ciągu kolejnych dwunastu miesięcy, niezależnie od liczby podmiotów powierzających im wykonywanie pracy

na podstawie umowy zawartej w formie pisemnej

posiadając przed podjęciem pracy zarejestrowane w powiatowym urzędzie pracy właściwym ze względu na miejsce pobytu stałego lub siedzibę składającego oświadczenie podmiotu o zamiarze powierzenia im wykonywania pracy określające nazwę zawodu, miejsce wykonywania pracy, datę rozpoczęcia i okres wykonywania pracy, rodzaj umowy stanowiącej podstawę wykonywania pracy oraz wysokość wynagrodzenia brutto za pracę, informujące o braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych w oparciu o lokalny rynek pracy oraz o zapoznaniu się z przepisami związanymi z pobytem i pracą cudzoziemców.

Należy pamiętać, że oświadczenie jest rejestrowane przez konkretny podmiot we właściwym powiatowym urzędzie pracy i dla konkretnego cudzoziemca.

W przypadku zmiany pracodawcy lub podmiotu, na rzecz którego była wykonywana praca koniecznym jest zarejestrowanie nowego oświadczenia w powiatowym urzędzie pracy właściwym ze względu na miejsce pobytu stałego lub siedzibę podmiotu zamierzającego powierzyć wykonywanie pracy cudzoziemcowi.

2. WARUNKI PODJĘCIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ CUDZOZIEMCA

Zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczą działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły (art. 2).

Art. 13 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności określa, że osoby zagraniczne z państw członkowskich Unii Europejskiej, z państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia

Wolnego Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz osoby zagraniczne z państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które mogą korzystać ze swobody przedsiębiorczości na podstawie umów zawartych przez te państwa z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na takich samych zasadach, jak obywatele polscy.

Ust. 2 stanowi, że obywatele innych państw niż wymienione powyżej mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na takich samych zasadach jak obywatele polscy, jeżeli

1) posiadają w Rzeczypospolitej Polskiej:

a) zezwolenie na pobyt stały,

b) zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,

c) zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 144 lub art. 159 ust. 1, z wyłączeniem okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a-d, art. 186 ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy o cudzoziemcach,

d) zezwolenie na pobyt czasowy udzielone przybywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przebywającemu na tym terytorium w celu połączenia z rodziną członkowi rodziny, w rozumieniu art. 159 ust. 3 i 4 ustawy o cudzoziemcach, osób, o których mowa w lit. a, b, e oraz f,

e) status uchodźcy,

f) ochronę uzupełniającą,

g) zgodę na pobyt ze względów humanitarnych lub zgodę na pobyt tolerowany,

h) zezwolenie na pobyt czasowy i pozostają w związku małżeńskim, zawartym z obywatelem polskim zamieszkałym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

i) zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania działalności gospodarczej, udzielone ze względu na kontynuowanie prowadzonej już działalności gospodarczej na podstawie wpisu do CEIDG,

2) korzystają w Rzeczypospolitej Polskiej z ochrony czasowej,

3) posiadają ważną Kartę Polaka,

4) są członkami rodziny, w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, dołączającymi do obywateli państw, o których mowa w ust. 1, lub przebywającymi z nimi

- mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na takich samych zasadach jak obywatele polscy.

Obywatele innych państw niż wymienione w ust. 1, którzy przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umieszczonego przez wojewodę w dokumencie podróży cudzoziemca odcisku stempla, który potwierdza złożenie w odpowiednim terminie, bez braków formalnych wniosku w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt stały lub czasowy, lub na pobyt rezydenta długoterminowego UE, jeżeli bezpośrednio przed złożeniem wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy, zezwolenia na pobyt stały lub zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej byli uprawnieni do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej na podstawie ust. 2 pkt 1 lit. c, d i h, mogą podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na takich samych zasadach, jak obywatele polscy. (art. 13 ust. 2a ustawy o swobodzie działalności)

Osoby zagraniczne inne niż wymienione powyżej mają prawo do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej wyłącznie w formie spółki: komandytowej, komandytowo-akcyjnej, z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjnej, a także do przystępowania do takich spółek oraz obejmowania bądź nabywania ich udziałów lub akcji, o ile umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej. (art. 13 ust. 3 ustawy o swobodzie działalności)

Członek rodziny, w rozumieniu art. 159 ust. 3 ustawy o cudzoziemcach, osób zagranicznych, do których odnoszą się umowy międzynarodowe, o których mowa w ust. 3, posiadający zezwolenie na pobyt czasowy, może podejmować i wykonywać działalność gospodarczą na takich samych zasadach jak te osoby zagraniczne. (art. 13 ust. 4 ustawy o swobodzie działalności)

Członek rodziny, w rozumieniu art. 159 ust. 3 ustawy o cudzoziemcach, posiadający zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z przybywaniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przebywaniem na tym terytorium w celu połączenia z rodziną, może podejmować i wykonywać działalność gospodarczą w takim samym zakresie jak cudzoziemcy, którzy posiadają zezwolenie na pobyt czasowy i wykonują działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej dokonanego na zasadzie wzajemności. (art. 13 ust. 5 ustawy o swobodzie działalności)